

PEDAGOGIK PSIXOLOGIK TA'LIM BERISHNING ZARURATI

M.Xudoynazarova

Pedagogik Mahorat markazi

*Pedagogika va psixologiya, ta'lim
texnologiyalari kafedra o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Ushbu maqola pedagogik psixologik ta'limning zamonaviy ta'lim tizimidagi ahamiyatini ochib beradi. Pedagogik psixologiya o'qituvchilarga o'quvchilarning rivojlanish xususiyatlarini, o'qish va o'qitish qonuniyatlarini tushunishga, shuningdek, o'quv jarayonini samarali tashkil etishga yordam beradi. O'qituvchilarning pedagogik psixologik bilimlar bilan qurollanishi o'quvchilarga individual yondashuvni ta'minlash, ularning motivatsiyasini oshirish, o'zlashtirishdagi qiyinchiliklarni bartaraf etish va ijtimoiy-emotsional rivojlanishiga ko'maklashish imkonini beradi. Maqolada pedagogik psixologik ta'limning o'qituvchilar uchun zarurati, uning asosiy vazifalari va mazmuni, shuningdek, uni amalga oshirishning zamonaviy usullari ko'rib chiqiladi. Pedagogik psixologik ta'limning sifatini oshirish ta'lim tizimini takomillashtirish va jamiyatning intellektual salohiyatini rivojlantirishda muhim rol o'ynashi ta'kidlanadi.*

Kalit so'zlar: *Shaxs, psixik holatlat, emotsiya, kanflikt, kulgi, hafa, mayuslik, shaxslararo munosabatlar.*

Аннотация: *В данной статье раскрывается значение педагогического психологического образования в современной системе образования. Педагогическая психология помогает учителям понимать особенности развития учащихся, закономерности обучения и преподавания, а также эффективно организовывать образовательный процесс. Вооружение учителей педагогическими психологическими знаниями позволяет им обеспечить индивидуальный подход к учащимся, повысить их мотивацию, устранить трудности в обучении, способствовать их социально-*

эмоциональному развитию. В статье рассматривается необходимость педагогического психологического образования учителей, его основные задачи и содержание, а также современные методы его реализации. Подчеркивается, что повышение качества педагогического психологического образования играет важную роль в совершенствовании системы образования и развитии интеллектуального потенциала общества.

Ключевые слова: Личность, психическое состояние, эмоции, конфликт, смех, грусть, разочарование, межличностные отношения.

Annotation: This article reveals the importance of pedagogical psychological education in the modern education system. Pedagogical psychology helps teachers understand the developmental characteristics of students, the laws of learning and teaching, as well as effectively organize the educational process. Arming teachers with pedagogical psychological knowledge allows them to provide an individual approach to students, increase their motivation, eliminate difficulties in learning, and promote their socio-emotional development. The article considers the need for pedagogical psychological education for teachers, its main tasks and content, as well as modern methods of its implementation. It is emphasized that improving the quality of pedagogical psychological education plays an important role in improving the education system and developing the intellectual potential of society.

Keywords: Personality, mental state, emotion, conflict, laughter, sadness, disappointment, interpersonal relationships.

Bugungi kunda ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri – har bir o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olgan holda uning shaxs sifatida kamol topishiga ko'maklashish, bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirish va o'z qobiliyatlarini to'liq ro'yobga chiqarish imkoniyatini yaratishdir. Ushbu vazifalarni muvaffaqiyatli amalga oshirish, avvalo, o'qituvchining pedagogik va psixologik bilimlar bilan qurollanganligiga bog'liq. Pedagogik psixologiya – ta'lim jarayonining psixologik asoslarini o'rganuvchi fan bo'lib, u o'qituvchilarga o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini, ularning bilish jarayonlari,

motivatsiyasi va emotsional holatini tushunishga yordam beradi. Pedagogik psixologik ta'lim berish esa, o'qituvchilarga ushbu bilimlarni amaliyotda qo'llash, o'quv jarayonini samarali tashkil etish va har bir o'quvchiga individual yondashuvni ta'minlash ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan.

Pedagogik psixologiya - ta'lim va [tarbiya](#) muammolarini tadqiq qiladigan [psixologiya](#) sohasi. U shaxsning maqsadga muvofiq rivojlanishini, bilish faoliyatining va insonda ijtimoiy ijobiy sifatlarni tarbiyalashning psixologik muammolarini o'rganadi. Pedagogik psixologiya maqsadi — shart sharoit va boshqa psixologik omillardan kelib chiqqan holda o'qitishning oqilona rivojlantiruvchi ta'sirini kuchaytirishdir. Pedagogik psixologiya XIX-asrning 2-yarmida vujudga kelgan. [Eksperimental psixologiya](#) tadqiqotchilari Pedagogik psixologiya rivojiga katta hissa qo'shganlar. Pedagogik psixologiya fan sifatida taraqqiy etishida o'sha davrda yuzaga kelgan psixologik yo'nalishlar ham turtki berdi. Bixevioristik (qarang [Bixeviorizm](#)) psixologiya yo'nalishi tarbiyachi va o'quvchiga tashqi muhitning ta'sirini Pedagogik psixologiya uchun asos qilib oladi. Pedagogik psixologiya umumiy va bolalar psixologiyasi, shuningdek, pedagogika bilan uzviy bog'liq. Pedagogik psixologiya, asosan, ta'lim psixologiyasi va tarbiya psixologiyasiga bo'linadi. Ta'lim psixologiyasida o'quv jarayonida xotira, tafakkur, nutq, xayol, irodaning roli, shuningdek, o'quvchilarning individual xususiyatlari (temperamenti, характери, qiziqishlari), o'quv predmetlarining o'ziga xos tomonlari, ta'lim jarayonini boshqarishning psixologik tamoyillari va boshqa o'rganiladi. Hozirgi zamon ta'lim psixologiyasida o'quvchilarga doimiy yangilanib turadigan axborotlarni mustaqil o'zlashtirish imkoniyatini beradigan, ilmiy-texnika yangiliklaridan orqada qolmaslikni ta'minlaydigan tafakkur sifatlarini o'rganish muhim masaladir. Zamonaviy ta'lim tizimi sharoitida o'qituvchi nafaqat o'z fanini mukammal bilishi, balki psixologik kompetentlikka ham ega bo'lishi zarur. Bu, o'z navbatida, o'quvchilar bilan to'g'ri munosabat o'rnatish, ularning o'zlashtirishdagi qiyinchiliklarini aniqlash va bartaraf etish, ijobiy muhit yaratish va ularni muvaffaqiyatga ilhomlantirish imkonini beradi. Shu sababli, pedagogik psixologik ta'lim berish o'qituvchilarning kasbiy faoliyatida muhim o'rin tutadi va ta'lim

tizimining sifatini oshirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Ushbu maqola pedagogik psixologik ta'limning zarurati, vazifalari, mazmuni va uni amalga oshirish yo'llarini ko'rib chiqishga bag'ishlangan.

Prezident Shavkat Mirziyoyev har bir o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim berish, ularning qobiliyatlarini aniqlash va rivojlantirish muhimligini ta'kidlagan. O'qituvchilar pedagogik-psixologik bilimlar orqali o'quvchilarning psixologik holatini tushunish, ularga to'g'ri yo'nalish berish va motivatsiya berish imkoniyatiga ega bo'ladi. **“Bizning vazifamiz – har bir bolaning iste'odini ochish va uni ro'yobga chiqarishga yordam berish”** degan g'oyani ilgari surgan holda, ta'lim tizimining asosiy maqsadi har bir o'quvchining o'ziga xosligini inobatga olib, uning shaxs sifatida kamol topishiga ko'maklashish ekanligini ta'kidlagan. So'nggi yillarda ta'lim sohasida yuz berayotgan global o'zgarishlar, texnologiyalarning tez sur'atlar bilan rivojlanishi, shuningdek, o'quvchilarning psixologik xususiyatlariga oid yangi tadqiqotlar pedagogik psixologik ta'limga bo'lgan ehtiyojni yanada oshirmoqda. Quyida ushbu mavzuning dolzarbligini ta'minlovchi yangi ma'lumotlar va tendensiyalar kengroq ko'rinishda keltirilgan: So'nggi tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, o'quvchilarning ruhiy salomatligi (xavotirlik, depressiya, stress) ta'lim natijalariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. COVID-19 pandemiyasi va undan keyingi davrda bu muammo yanada dolzarblashdi. O'qituvchilar o'quvchilarning emotsional holatini aniqlay olish, ularga psixologik yordam ko'rsatish va ruhiy salomatlikni mustahkamlashga qaratilgan strategiyalarni qo'llash uchun yetarli bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak.

Nega pedagogik psixologik ta'lim zarur?

O'quvchilarning rivojlanish xususiyatlarini tushunish: Pedagogik psixologiya o'qituvchilarga o'quvchilarning yosh davrlari, bilish jarayonlari (diqqat, xotira, fikrlash), motivatsiya va emotsional holati haqida bilim beradi. Bu bilimlar o'qituvchilarga o'quv materialini o'quvchilarning yoshiga moslashtirish, ularga individual yondashuvni ta'minlash va o'quv jarayonini qiziqarliroq qilish imkonini beradi.

O'qitish metodlarini samarali qo'llash: Pedagogik psixologiya o'qituvchilarga turli xil o'qitish metodlari (interaktiv metodlar, loyiha asosida o'qitish, muammoli vaziyatlarni hal qilish) va ularning samaradorligi haqida ma'lumot beradi.

O'qituvchilar o'quv maqsadlariga, o'quvchilarning individual xususiyatlariga va o'quv materialining murakkabligiga qarab eng mos metodlarni tanlash va qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladi.

O'quvchilarda motivatsiyani oshirish: Pedagogik psixologiya o'quvchilarning o'qishga bo'lgan motivatsiyasini oshirish usullarini (rag'batlantirish, muvaffaqiyatga erishish imkoniyatini yaratish, qiziqarli topshiriqlar berish) o'rgatadi. Motivatsiyalangan o'quvchilar o'quv materialini yaxshiroq o'zlashtiradi, darslarga faol qatnashadi va o'z qobiliyatlarini to'liq ro'yobga chiqaradi.

Ijtimoiy-emotsional rivojlanishga ko'maklashish: Pedagogik psixologiya o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini (muloqot qilish, hamkorlik qilish, nizolarni hal qilish) va emotsional intellektini (o'z his-tuyg'ularini tushunish va boshqarish, boshqalarning his-tuyg'ularini tushunish) rivojlantirish usullarini o'rgatadi. Ijtimoiy va emotsional jihatdan rivojlangan o'quvchilar maktabda va hayotda muvaffaqiyatga erishishga ko'proq tayyor bo'ladi.

Xulosa qilib aytganimizda pedagogik psixologik ta'lim berish – o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini oshirish, o'quv jarayonini takomillashtirish va o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga ko'maklashishda muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy ta'lim tizimi sharoitida har bir o'qituvchi pedagogik psixologiya sohasida yetarli bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. M. E. ZUFAROVA “UMUMIY PSIXOLOGIYA” O'ZBEKISTON FAYLASUFLARI MILLIY JAMIYAT NASHIRIYOTI TOSH-2010-Y

2. N.ISMOILOVA, D.ABDULLAYEVA “IJTIMIOY PSIXOLOGIYA”, O‘ZBEKISTON FAYLASUFLARI MILLIY JAMIYAT NASHIRIYOTI TOSH-2013-Y
3. Z.IBADULLAYEV “TIBBIYOT PSIXOLOGIYASI”, TOSH 2008-Y
4. BARANOV S.P. VA B. PEDAGOGIKA, TOSHKENT. O‘QITUVCHI 2008.-17-27 B.
- 5.SAVIN N..V. PEDAGOGIKA, TOSHKENT, «O‘QITUVCHI». 2005.-3-19 B.